

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Анотація. У статті розглянуті причини лімітованого рівня фінансових ресурсів в Україні. Автор наголошує що головним фактором обмеженості у доступі до фінансових ресурсів є структура фінансової системи України, яка має виражений банкоцентричний характер. Тому у статті дослідження фінансових інновацій в першу чергу пов'язані із банківською системою. Серед проблем які розглядаються у статті і мають вплив на банківську систему, наступні: зростання інфляції, поглиблення девальвації національної грошової одиниці, недостатній рівень капіталізації, дохідності банківських установ і системи загалом, недостатня ефективність роботи щодо регулювання ліквідності банківської системи, високі ризики. Вирішення цих проблем потребує, поряд з іншими, запровадження інноваційних підходів у реформуванні та зміцненні банківської системи.

Ключові слова: інноваційні інструменти, фінансові ресурси, фінансові інновації, банківські установи, хронологія розвитку інновацій.

Вступ. Сьогодні характерною рисою подальшого розвитку країн з ринковою економікою є активізація ринкових процесів. сприйнятливість до інновацій, здатність до розроблення нових видів виробів, техніки і технологій, їх ринкового впровадження великою мірою залежить від творчих здібностей та дійних джерел фінансування. Україна має достатню кількість науковців, здатних генерувати найсучасніші високотехнологічні ідеї для різних галузей економіки. Проте їх втілення у життя потребує великих грошових витрат, які сьогодні є у обмеженому розмірі. Зазначене коло завдань і викликів загострюють актуальність залучення фінансових інноваційних інструментів у банківській системі.

Фінансові інновації вже майже півстоліття знаходяться в полі зору багатьох відомих дослідників, серед яких слід відмітити: А. Броддаса (Broadbuss A.) [1], Т. Кемпбелла (T. Campbell) [2], Р. Ку п е р а (R. Cooper) [3], К. Майєра (C. Mayer) [4], Дж. Маршала [5], нобелівських лауреатів Р. Мертона (Robert C. Merton) [6] і М. Міллера (M. H. Miller) [7], Дж. Сінкі (J. F. Sinkey) [8], П. Туфано (P. Tufano) [9], Дж. Фіннерті (J. D. Finnerty) [10], В. Фрейма (W. Scott Frame) й Л. Дж. Уайта (Lawrence J. White) [11], Дж. К. Ван Хорна (J. C. Van Horne) [12].

Постановка задачі. Метою статті є дослідження впливу фінансових інновацій на розвиток банківського сектору.

Результати. Розглядаючи інноваційний розвиток як об'єктивну економічну категорію, слід відмітити, що в умовах високих технологій, інтелектуалізації й інтернаціоналізації виробництва він набуває якісного нового змісту та різних

*Діба Михайло Іванович — д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту банківської діяльності, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» mykhailo.dyba@kneu.ua

**Осадчий Євгеній Сергійович — к.е.н., доцент, докторант кафедри менеджменту банківської діяльності, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» oes@kneu.edu.ua

форм його реалізації, в основі якого лежить сучасний науково-технічний прогрес, високі енергозберігаючі технології та інноваційна культура суспільства.

Підвищення рівня конкурентоздатності економічних систем значною мірою обумовлено зміною економічної ролі інноваційних процесів. На сьогодні економічний успіх від економічної спрямованості його діяльності. не минув цей процес і банківську сферу, адже ефективність роботи банку і його конкурентоздатність на ринку значною мірою залежить від запровадження нових банківських продуктів та технологій. У банківській сфері до інновацій відносять ті нові процеси і моделі, за допомогою яких кредитно-фінансові інститути мають намір вийти на відносно новий рівень функціонування, а також покращити свої позиції на ринку банківських послуг шляхом збільшення долі ринку або нарощення клієнтської бази, а також підвищення рівня довіри та лояльності клієнтів.

Фінансові інновації є утворюючою основою нових фінансових ринків, розвитку яких обумовлює загальну повноту сучасного вітчизняного фінансового ринку та розвиток інших ринків. Задля цього необхідним є розширення спектру цінних паперів при реалізації центральним банком грошово-кредитної політики і в структурі портфелів банків за рахунок фінансових інновацій, що в свою чергу потребує їх ґрунтовного вивчення та напрацювання механізмів управління та правового регулювання, спираючись на досвід зарубіжної практики.

Поняття «інновації» (нововведення) сучасна економічна наука трактує як «кінцевий результат інноваційної діяльності, що знайшов втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, який використовувався у практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг».

Виникнення банківських інновацій обумовлене безперервним рухом підприємницької думки, прагненням обійти конкурентів, інформацією, що поступає, про банківські нововведення зарубіжних країн, а також періодично виникаючими кризами в банківській сфері (загальними або приватними), що є стимулом реакцією до посилення активності в області інновацій, направленої на підвищення фінансової стійкості банку. Інновації у банківській сфері — це кінцевий результат інноваційної діяльності банку, який отримав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого банківського продукту чи послуги, які впроваджені в практичну діяльність.

Класичним вважається визначення Б. Санто, згідно з яким «інновація є суспільним, технічним, економічним процесом, через який практичне використання ідей та винаходів веде до створення кращих за своїми якостями виробів, технологій та в разі, якщо інновація орієнтується на економічну вигоду, на прибуток, її поява на ринку може принести додану вартість» [13, с. 138]. Банківська інновація має свої особливості.

На думку І.Т. Балабанова, банківська інновація — це реалізований у формі нового банківського продукту чи операції кінцевий продукт інноваційної діяльності». Таке трактування вузьке і не охоплює напрям удосконалення технологій. Ураховуючи той факт, що на ринку представлений широкий спектр банківських послуг та продуктів, більшої уваги потребують саме технології, які

використовуються банками для надання послуг. Їх безпечність, надійність, швидкість є запорукою ефективної діяльності банку [14, с. 155].

Н.М Матвійчук визначає банківську інновацію як «синтетичне поняття про діяльність банку у сфері інноваційних технологій, направлене на отримання додаткових доходів у процесі створення сприятливих умов формування і розміщення ресурсного потенціалу за допомогою нововведень, які сприяють клієнтам в отриманні прибутку» [15].

Проведений нами аналіз ринку банківських послуг промислово розвинутих країн світу показав, що вони накопичили величезний досвід впровадження інновацій, у тому числі і у банківській сфері. На нашу думку, дослідження цього досвіду представляє великий інтерес для вітчизняних банків, оскільки може бути використаний ними, з врахуванням специфіки українського ринку банківських послуг, в Україні. виходячи з цього, нами була розроблена спроба систематизувати розвиток найсуттєвіших кредитно-інвестиційних банківських інновацій. результати проведеного аналізу наведені у таблиці 1.

Отже, інноваційна діяльність банку — це процес реалізації інноваційних ідей управлінського, маркетингового чи фінансового характеру, у якому банк може виступати як учасник реалізації інноваційного проекту або як інноватор. Як бачимо, поняття «інноваційна діяльність банку» є досить неоднозначним, а отже необхідно більш детально обґрунтувати поняття «новизни» відносно запровадження саме нових банківських продуктів:

- продукт самостійно розроблений банком для задоволення потреб клієнта, який не має аналогів на ринку банківських послуг, є новим;
- продукт, запроваджений на одному із ринків, але виведений на інший — теж є новим для даного ринку;
- пакетний продукт, в якому вперше на даному ринку заснована комбінація існуючих раніше банківських продуктів;
- продукт, існуючий на ринку, але якщо хоча б один із його елементів модифікований і вперше застосований на ринку.

Таблиця 1

ХРОНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ НАЙБІЛЬШ ВІДОМИХ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІННОВАЦІЙ

Рік	Сутність інновації
Споживче кредитування	
6 ст. до н.е.	Перший особистий (споживчий) кредит (Ізраїль)
1920-1930 рр	Перший відділ споживчого кредитування (США)
1946-1949 рр.	Перший банківське кредитування споживчих потреб населення (Західна Європа)
Позики на здобуття освіти	
1965	Перші субсидовані кредити для студентів від уряду США
Картковий бізнес	
1914	Перший прообраз пластикової картки (США)

Рік	Сутність інновації
1920-1940 рр.	Перші платіжні картки телеграфних компаній, автозаправних станцій та авіакомпаній (США)
1949 р.	Прототип сучасної кредитної картки (США)
50-ті рр. XX ст.	Перші платіжні банківські картки (США)
1958 р.	Перша пластикова American Express (США)
60-ті рр. XX ст.	Перші кредитні карти з магнітною (Велика Британія, Швеція, Франція, Німеччина)
1967 р.	Перший банкомат (Велика Британія)
1969 р.	Перші платіжні картки з магнітною стрічкою (США)
1971 р.	Перший платіжний термінал для оплати квитків за допомогою магнітної картки (США)
1975 р.	Перша старт-картка (Франція)
Електронна комерція	
1968 р.	Вперше створення електронна система переказів і клірингу BACS для обслуговування комерційного безготівкового обороту (США)
1960-1970 рр.	Початок ери міжбанківського кредитів (США)
1971 р.	Вперше утворена біржа цінних паперів NASDAQ (Автоматизовані котирування Національної асоціації професійних учасників ринку цінних паперів — США)
1972 р.	Перша централізована електронна мережа обліку банківських чеків (США)
1977 р.	Створена система SWIFT (США)
1984 р.	Перша система «клієнт-банк» (США)
Операції з кредитування	
1769 р.	Перша спеціалізована іпотечна установа (Пруссія)
1974 р.	Перша операція мікрокредитування (Бангладеш)
2006 р.	Початок «буму» експрес-кредитування (Західна Європа)

Акцентуємо увагу на тому, що для банку інновація означає створення такого банківського продукту, який:

- має більш привабливий споживчі властивості порівняно з тим, що пропонувалися раніше;
- є якісно новим і може задовольнити неохоплені раніше потреби потенційного клієнта;
- потребує використання більш досконалої технології створення.

Поряд з цим слід зазначити, що сьогодні у більшості країн здійснюється новий тип економічного розвитку — інноваційний як вираження триваючої технологічної революції. Тобто, інакше кажучи, економіка знаходиться у процесі постійних змін та еволюціонує. Це ж у повному обсязі стосується й економічного розвитку в Україні, що відбувається у дійсний час. До того ж сталість еко-

номічних процесів у перехідній економіці обумовлює постійне впровадження та застосування саме нових рішень. При цьому першочерговим завданням цього є створення умов щодо інноваційного розвитку, основні риси якого визначаються наступним:

- по-перше, постановкою інноваційного процесу (створення, поширення і використання інновацій) у центр якісних, кількісних і структурних змін;
- по-друге, перетворенням інноваційного процесу у постійно діючий фактор;
- по-третє, безпрецедентно високою швидкістю змін.

Зростаюча увага щодо інновацій у банківському секторі обумовлена як ускладненням низки завдань що постають перед банками у дійсний час, так і розвитком глобальної фінансової конкуренції — для національних банків складатиметься принципово нове зовнішнє середовище діяльності. разом із тим підсилюється ступінь фінансової глобалізації, на наш погляд, полягають у поширенні інноваційних банківських технологій, конкуренції на новому технічному рівні, зміні структури банківської сфери — хвиля злиттів.

Вивчаючи інновації у банківській сфері необхідно мати на увазі, що, на відміну від виробничих компаній, банки за своєю природою є достатньо консервативними організаціями. Незмінність змісту операцій, організаційних структур, процедур контролю, вмінь співробітників, навіть зовнішнього вигляду приміщень протягом тривалого часу складало основу формування їх іміджу як стабільних інститутів та, відповідно, довіри клієнтів. Тобто у сучасних умовах банки вимушені поєднувати те, що не поєднується — розумний консерватизм та інновації.

Таким чином, серед дослідників не має універсального визначення поняття «банківська інновація», проте, проаналізувавши існуючі визначення, можна констатувати, що вони мають спільну характеристику — впровадження банківських інновацій призводить до якісних змін у банківській сфері та сприяє отриманню банками прибутку.

Складність процесів та їх багатофакторність у банківській сфері вимагає застосування інструментів системної динаміки для формалізації та структуризації інноваційної діяльності, передбачення ефектів від впровадження та поширення фінансових інновацій. Такі інструменти дозволяють більш глибоко зрозуміти банківську систему спроектувати стратегію та тактику забезпечення її життєздатності та розвитку, передбачити наслідки прийнятих рішень [16].

Постійна необхідність адаптації до мінливості середовища функціонування, чуттєвість до випадкових факторів викликає безперервні структурні й організаційні трансформації, оптимізацію бізнес-процесів, диверсифікацію продуктів і послуг банківського бізнесу. Це дозволяє віднести банківські установи та банківську систему загалом до складних динамічних систем.

Зважаючи на кризовий стан і процес реформування національної банківської системи, важливим є забезпечення узгодженості та балансу економічного зростання на середньострокову перспективу, фінансової стабільності та фінансових інновацій. Це повинно знайти відображення в комплексній програмі розвитку фінансового сектору України та стратегії розвитку банківської системи України до 2020 р.

Розвиток фінансових інновацій обумовлюється об'єктивними процесами та факторами, пріоритетами, проблемами та завданнями розвитку вітчизняної банківської системи на середньострокову перспективу.

В Україні рівень інноваційного потенціалу є досить високим, але на сучасному етапі не реалізується у повному обсязі. Згідно із загальними законами економіки, між фінансовою стабільністю, ефективністю, конкурентоспроможністю та інноваційним потенціалом банку існує стійка залежність, тому фінансові інновації відіграють важливе значення в їх забезпеченні.

В умовах реформування вітчизняної банківської системи важливим є впровадження фінансових інновацій до яких у першу чергу відносяться забезпечення стабільності цін і фінансової стабільності, зміцнення національної валюти, інституціональний розвиток. Зокрема, вже сьогодні можна констатувати започаткування реалізації таких завдань:

- забезпечення цінової стабільності шляхом упровадження фінансової інновації — інфляційного таргетування, яке повинно забезпечити позитивні зміни у проведенні грошово-кредитної політики та посилити ефективність її інструментів задля забезпечення макроекономічної стабільності, стійкого розвитку держави;

- забезпечення валютної стабільності в умовах обмеженості золотовалютних резервів і гнучкого валютного курсу шляхом упровадження фінансових інновацій у рамках лібералізації валютної сфери — хеджування кредитного, відсоткового та валютного ризиків, своп-лінії;

- сприяння залученню довгострокових фінансових в умовах підвищення попиту на фінансові інструменти, що обумовлює конкуренцію та необхідність забезпечення балансу між ними. Слід очікувати впровадження фінансових інновацій для формування ресурсної бази. Зростання попиту на похідні фінансові інструменти дозволить розширити інвестування в товари, валюту, цінні папери, дорогоцінні метали тощо;

- удосконалення інфраструктури банківського ринку та її очищення від неефективних учасників, що систематично порушували законодавство, не дотримуються нормативів капіталу та ліквідності.

У контексті останнього, оздоровлення вітчизняної банківської системи та підвищення її надійності та фінансової стабільності потребує виконання банками вимог до капіталу, а також упровадження нових підходів щодо процедури санації, реструктуризації проблемної заборгованості, створення нових інститутів на основі консолідації активів проблемних банків, спрощення процедури злиття та поглинання, продажу активів новим інвесторам на конкурсній основі.

Банківська система у продовж 2014-2017 рр. переживає період системних, який характеризується в першу чергу скороченням кількості банків з 176 од. на початок 2014 року до 86 од. на кінець 2017 року. Таке різке зменшення кількості банків зумовило зниження довіри до банків і до фінансової системи в цілому. Зокрема, втрати клієнтів банків становили 111 млрд грн, зокрема 52 млрд грн корпоративних клієнтів, а витрати НБУ на рефінансування — 53 млрд грн, виплати Фонду гарантування вкладів фізичних осіб — 73 млрд грн. Така вартість банкрутства банків є вкрай обтяжливою (загрозливою) для бюджету країни в

умовах сучасного стану національної економіки. Тому для попередження банкрутства та фінансового оздоровлення банків потрібен новий механізм, яким, на нашу думку, може бути механізм bail-in (bail-in within resolution).

Механізм bail-in, поряд з іншими, дозволяє пом'якшити можливі наслідки фінансової неспроможності банків і полягає в «легалізації процедури списання суверенних боргів та / або позабюджетної рекапіталізації (ліквідації і санації) банків за рахунок обміну незастрахованих депозитів на акції банків» [17, 18].

Для прийняття такої фінансової інновації як механізм bail-in потрібно його адаптувати до українських реалій, вирішити деякі питання та провести низку заходів, зокрема:

1. Прийняти концепцію впровадження механізму bail-in, що окреслить принципи, функції, коло і взаємодію суб'єктів, на яких пошириться його дія.

2. Здійснити оцінювання ризиків, які виникнуть при впровадженні механізму bail-in.

3. Гармонізувати чинне законодавство до регламенту «Bank Recovery and Resolution Directive» (BRRD 2014) [19].

4. Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, заходів для раннього реагування; повноваження НБУ щодо визначення заходів ' механізму повернення державних коштів, які спрямовуються на фінансове оздоровлення банку; механізм самооздоровлення; правовий механізм трансграничного співробітництва.

Додатковим інструментом, це — умовно конвертовані облигації «CoCos» (Contingent Convertibles). Отримуючи дохід за високою річною процентною ставкою (6-8%), інвестори погоджуються на ризик, що у випадку зниження показника достатності капіталу нижче встановленого рівня, банк призупиняє виплату процентів і конвертує облигації в акції банку-емітента. Дієвість цього інструменту підтверджує офіційна підтримка банківських систем багатьох країн світу [20, с.5]. В реаліях України умовно конвертовані облигації варто розглядати як можливий інструмент підвищення капіталізації банків [21].

Гнучкими ринковим інструментом є структуровані депозити з використанням похідних фінансових інструментів, які використовуються для створення потенційної дохідності. Подібні продукти мають компенсаційну схему на випадок надання неякісних фінансових послуг і кризових явищ. Упровадження структурованих депозитів потребує від банку активної участі на фондовому ринку та володіння технологіями роботи на міжнародному ринку похідних інструментів. При розробці цих продуктів банк повинен мати належний рівень фінансового інжинірингу, для забезпечення прибутковості чітко враховувати ризики залежно від природи похідного інструменту та базового активу, ретельно оцінюючи його ринкову динаміку.

Одним із видів структурованого депозиту є індексовані депозити, що достатньо поширені за кордоном, оскільки забезпечують захист інвестицій на фондовому або товарному ринках [22].

Відсутність попиту на структуровані депозити можливо пояснити такими аргументами, як високі ставки строкових депозитів, недостатня розвинутість, волатильність і високі ризики вітчизняного фондового ринку, нестача фахівців із деривативів і структурованих продуктів, низький рівень фінансової грамотності

населення щодо банківських інвестиційних продуктів. Вони поширюються в рамках програми PrivatBanking, їх перехід у категорію масового цілком можливий, але в перспективі, коли довіра до банків буде стійкою, в суспільстві сформується прошарок середнього класу з достатньою кількістю вільних коштів, для яких він стане достатньо зрозумілим і прийнятним за умови стійкості та позитивної динаміки розвитку національної економіки у довгостроковому періоді.

Для прискорення впровадження та поширення структурованих депозитів у практику вітчизняних банків необхідно сформувати умови через реалізацію низки заходів законотворчого характеру, регулювання та побудови інфраструктури для подолання негативних факторів, що стримують розвиток строкового ринку.

Наявність у продуктивній лінійці банків структурованих депозитів дозволить отримати додаткові конкурентні переваги, зміцнити лояльність клієнтів і розширити певний сегмент клієнтської бази. У перспективі він сформує свій сегмент ринку та інвесторів, що прагнуть мати гарантію повернення коштів та отримати дохід, що перевищує інфляцію.

Спроможність реалізації завдань реформування національної економіки багато в чому залежить від здатності та готовності банківської системи до фінансування реального сектору. Більшість вітчизняних банків при розумінні необхідності та наявності бажання, мають, на жаль, проблеми довгострокових ресурсів і дефіцит платоспроможного попиту. За таких обставин для виконання державної програми активізації розвитку національної економіки на найближчу перспективу рекомендується розширити механізм довгострокового фінансового забезпечення для стимулювання розвитку пріоритетних галузей.

У цьому аспекті, на нашу думку, в рамках середньострокової державної політики необхідним є перегляд і розробка нових бізнес-стратегій, розробки та використання нових фінансових інструментів, які знизять вартість і нададуть доступ до нових джерел капіталу, оптимізують співвідношення ризик-дохідність інноваційних проектів на всіх етапах життєвого циклу, що підвищить їх інвестиційну привабливість.

Розглянуті у статті фінансові інновації відповідають одному з головних завдань вітчизняної банківської системи — вирішенню проблеми довгострокового фінансування реального сектору національної економіки та забезпеченню динаміки економічного розвитку держави. На середньострокову перспективу для вітчизняних банків незмінною залишається стратегічна тенденція розвитку фінансових інновацій на основі інформаційних і комунікаційних технологій.

Властивості інформаційних технологій, безумовно, є визначальними — поширення на всі сфери економічних відносин, тенденція до глобалізації, надання транспарентності економічним процесам, забезпечення миттєвої передачі інформації щодо фінансових ринків і розвитку нових сфер діяльності. На сьогодні інформаційні технології створили всі передумови для зміни конфігурації міжнародної фінансової системи та її трансформації в багаторівневий, інтегрований, глобальний фінансово-інформаційний комплекс. Це підтверджується прозорістю меж національних фінансових ринків, здійсненням фінансових операцій глобального масштабу, формуванням фінансових конгломератів.

Вплив цих змін на індустрію фінансових послуг відчують банки всіх країн світу, реакцією на які стає зміна пріоритетів фінансових інновацій.

Висновки. Отже, окреслимо основні напрями розвитку фінансових інновацій для вітчизняних банків на перспективу.

По-перше, під впливом інформаційних технологій вже відбуваються та будуть продовжуватись такі інноваційні зміни: розробка нових банківських продуктів і послуг, віртуальні банківські технології, комплексне використання нових інформаційно-комунікаційних технологій для електронного та інтегрованого маркетингу, створення сховищ даних для збору, збереження та аналітичної обробки внутрішньої інформації, нові компетенції та кваліфікації банківських працівників, нове спеціалізоване моно- та багатофункціональне банківське обладнання. Поряд із цим традиційний банківський бізнес поступово все більше буде змінюватись. На сучасному етапі спостерігається така модель його розвитку, що поєднує традиційний банківський сервіс і дистанційне обслуговування через роздрібну мережу, що відповідає «багатоканальному» режиму обслуговування. На даний час уже сформувались основні риси цієї моделі — екстериторіальність, безперервність, загальнодоступність, множинність каналів доступу, інтерактивність, функціонування в режимі реального часу. Проте в середньостроковій перспективі пріоритетом для вітчизняних банків, на нашу думку, стане сервісна диверсифікація, що ґрунтується на інтеграції каналів доступу до банківських послуг, враховує індивідуальний досвід та уподобання клієнта, забезпечує їх оптимізацію та єдине адміністрування.

Така інтеграція об'єднає тільки канали, що мають високий потенціал розвитку. Зокрема, до таких, перш за все, відноситься Інтернет-банкінг завдяки широкому спектру банківських послуг і можливості відтворення повнофункціональної віртуальної моделі банку. Проте слід зауважити, що вітчизняні банки максимально відчують ефект від цієї фінансової інновації тільки за умови її прийняття більш ніж 50 % клієнтської бази. Тому, їм доцільно зосередитися на дослідженні споживчої поведінки та специфічних потребах клієнтів; удосконаленні технічних можливостей цього каналу; забезпеченні оцінки ризиків та управління безпекою; збереженні та підтримці лояльності співробітників.

Література

1. Broaddus A. Financial innovation in the United States — background, current status and prospects / A. Broaddus // *Economic review*, January / February 1985. — PP. 1-22.
2. Campbell Tim S. Money and Capital Markets / Tim S. Campbell. — Glenview, Illinois [u.a.] : Scott, Foresman, 1988.
3. Cooper R.G. An investigation into the new product process : steps, deficiencies, and impact / Robert G. Cooper, Elko J. Kleinschmidt // *Journal of Product Innovation Management*. — 1986. — Vol. 3. — PP. 71-85.
4. Mayer C. The Assessment : Financial Innovation : Curse or Blessing? / C. Mayer // *Oxford Review of Economic Policy*, Oxford University Press. — 1986. — Vol. 2 (4), pages i-xix.

5. Маршалл Джон Ф. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям : учебн. ; пер. с англ. / Джон Ф. Маршалл, Випул К. Бансал. — М. : Инфра-М, 1998. — 784 с.
6. Merton R.C. A Functional Perspective of Financial Intermediation / Robert C. Merton // *Financial Management*. — 1995. — Vol. 24, № 2. — PP. 23-41.
7. Miller M.H. Financial Innovation : The Last Twenty Years and the Next/ Merton H. Miller // *Journal of Financial and Quantitative Analysis*. — 1986. — Vol. 21, Issue 4. — PP. 459-471.
8. Синки Дж. мл. Управление финансами в коммерческих банках : пер. с англ. / Дж. мл. Синки ; [под ред. Левиты Ф.Я., Пинскера Б.С.]. — М. : Catallaxy, 1994. — 820 с.
9. Tufano P. Financial Innovation and First Mover Advantages / P. Tufano // *Journal of Financial Economics*. — 1989. — Vol. 25. — PP. 213-240.
10. Finnerty J.D. Financial engineering in corporate finance : An overview / J. Finnerty // *Financial Management*. — 1988. — Vol. 17, № 4. — PP. 14-33.
11. Frame W.S. Empirical Studies of Financial Innovation : Lots of Talk, Little Action / W. Scott Frame, Lawrence J. White // *Federal Reserve Bank of Atlanta, Working Paper 2002-12, July 2002*.
12. Van Horne J.C. Of financial innovations and excesses / J.C. Van Horne // *Journal of Finance*. — 1985. — Vol. 40 (3). — PP. 620-631.
13. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто; пер. с венг. — М.: Прогресс, 2013. — 296 с.
14. Банки и банковское дело / Под ред. д.э.н., проф. И.Т. Балабанова. — СПб.: Питер, 2013. — 256 с.
15. Розвиток інновацій у сучасній банківській сфері України / Н.М. Матвійчук, Н.Ю. Бурлачук, Ж.В. Гарбар // *Молодий вчений*. — 2015. — № 5 (20). — Ч. 2.
16. Serman John D. Business Dynamics: Systems Thinking and Modeling for a Complex World / John Serman. — Irwin/McGraw-Hill, 2000. — 982 p.
17. Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.fsb.org/what-we-do/policydevelopment/effective-resolution-regimes-and-policies/key-attributes-of-effectiveresolution-regimes-for-financial-institutions/>.
18. Вопросы финансового регулирования в повестке саммитов «Группы 20» // *Деньги и кредит*, 2016. — №9. — С. 20-23. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : https://www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/morozov_09_16.pdf.
19. Implementing the Bank Recovery and Resolution Directive [Electronic resource]. — Mode of access : http://www.bankofengland.co.uk/prd/Documents/publications/cp/2014/cp_1314.pdf
20. Whittall C. Investors Renew Appetite for Europe's CoCo Bonds [Electronic resource]. / Christopher Whittall // *The Wall Street Journal*. — Mode of access : <http://www.wsj.com/articles/investors-renew-appetite-for-europes-coco-bonds->
21. Пантелеева Н.М. Інноваційні інструменти залучення фінансових ресурсів для розвитку національної економіки / Н.М. Пантелеева // *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики : зб. наук. праць*. — Вип. № 2 (13). — Харківський інститут банківської справи УБС НБУ, 2012. — С. 290-297.
22. Депозит «Індексований» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://btabank.ua/ukr/np_deposit.php

References

- 1 Broadus A. Financial innovation in the United States — background, current status and prospects. *Economic review*, January/February (1985).
2. Campbell Tim S. *Money and Capital Markets*. Glenview, Illinois [u.a.]: Scott, Foresman, 1988.
3. Cooper Robert .G. and Kleinschmidt Elko J. An investigation into the new product process : steps, deficiencies, and impact. *Journal of Product Innovation Management*. Vol. 3 (1986): 71-85.
4. Mayer C. The Assessment : Financial Innovation : Curse or Blessing? *Oxford Review of Economic Policy*, Oxford University Press. Vol. 2 (4) (1986): i-xix.
5. Marshall, John F. *Financial Engineering. A comprehensive guide to financial innovation*. Moscow: Infra-M, 1998.
6. Merton R.C. A Functional Perspective of Financial Intermediation. *Financial Management*. Vol. 24, № 2 (1995): 23-41.
7. Miller M.H. Financial Innovation : The Last Twenty Years and the Next. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*. Vol. 21, Issue 4 (1986) 459-471.
8. Sinky J. Jr. *Financial management in commercial banks*. Moscow: Catallaxy, 1994.
9. Tufano P. Financial Innovation and First Mover Advantages. *Journal of Financial Economics*. Vol. 25. (1989): 213-240.
10. Finnerty J.D. Financial engineering in corporate finance : An overview. *Financial Management*. Vol. 17, № 4 (1988): 14-33.
11. Frame W. Scott and White Lawrence J. Empirical Studies of Financial Innovation : Lots of Talk, Little Action. Federal Reserve Bank of Atlanta, *Working Paper 2002-12*, July (2002).
12. Van Horne J.C. Of financial innovations and excesses. *Journal of Finance*. Vol. 40 (3) (1985): 620-631.
13. Santo B. *Innovation as a means of economic development*. Moskow: Progres, 2013.
14. Balabanova I.T. *Banks and Banking*. St. Petersburg: Peter, 2013.
15. Matviychuk N.M. and Burlachuk N.Y. and Garbar Z.V. Development of innovations in the modern banking sector of Ukraine. *Young Scientist*. No. 5 (20) (2015).
16. Sterman John D. *Business Dynamics: Systems Thinking and Modeling for a Complex World*. McGraw-Hill, 2000.
17. Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions. <http://www.fsb.org/what-we-do/policydevelopment/effective-resolution-regimes-and-policies/key-attributes-of-effectiveresolution-regimes-for-financial-institutions/>.
18. Issues of financial regulation in the agenda of the «Group 20» summits. Money and credit. https://www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/morozov_09_16.pdf.
19. Implementing the Bank Recovery and Resolution Directive. www.bankofengland.co.uk/pradocuments/publications/cp/2014/cp1314.pdf
20. Whittall C. Investors Renew Appetite for Europe's CoCo Bonds. *The Wall Street Journal*. <http://www.wsj.com/articles/investors-renew-appetite-for-europes-coco-bonds>.
21. Pantyleeva N.M. Innovative tools for attracting financial resources for the development of the national economy. Financial and credit activity: problems of theory and practice: Sb. sciences works. Kharkiv Institute of Banking. 2012.
22. Deposit «Indexed». http://btabank.ua/ukr/np_deposit.php.

ФИНАНСОВЫЕ ИННОВАЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ В БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЕ

Дыба М.И., доктор экон. наук, профессор кафедры менеджмента банковской деятельности ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Осадчий Е.С., канд. экон. наук, докторант кафедры менеджмента банковской деятельности ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Аннотация. В статье рассмотрены причины лимитированного уровня финансовых ресурсов в Украине. Автор подчеркивает, что главным фактором ограниченности в доступе к финансовым ресурсам является структура финансовой системы Украины, которая имеет выраженный банкоцентрический характер. Поэтому в статье исследования финансовых инноваций в первую очередь связаны с банковской системой. Среди проблем, которые рассматриваются в статье и имеют влияние на банковскую систему, следующие: рост инфляции, углубление девальвации национальной денежной единицы, недостаточный уровень капитализации, доходности банковских учреждений и системы в целом, недостаточная эффективность работы по регулированию ликвидности банковской системы, высокие риски. Решение этих проблем требует, наряду с другими, внедрение инновационных подходов в реформировании и укреплении банковской системы.

Ключевые слова: инновационные инструменты, финансовые ресурсы, финансовые инновации, банковские учреждения, хронология развития инноваций.

FINANCIAL INNOVATIVE INSTRUMENTS IN THE BANKING SYSTEM

Mykhaylo I. Dyba, Doctor of economy, professor, Professor of Banking Management, SHEE «Kyiv National Economic University of Vadym Hetman»

Iievenii S. Osadchyi, Ph.D., associate professor, Associate Professor of Banking Management, SHEE «Kyiv National Economic University of Vadym Hetman»

Abstract. Author in the article carry out the tasks of reforming the national economy, which depends on the ability and readiness of the banking system to finance the real sector of economy. Most domestic banks need and have desire to invest in real economy, but unfortunately they have problems with of long-term resources. In this case the state program of the development the national economy need to implement in the near future, it is recommended to extend the mechanism of long-term financial support to stimulate the development of priority sectors.

In our opinion, medium-term government policy is necessary to review and develop new business strategies, develop and use new financial instruments that will reduce costs and provide access to new sources of capital. Also it will

help optimize the ratio of risk-return of innovation projects of all stages of the life cycle, which will increase their investment attractiveness.

In the article the author considers financial innovations that solve one of the main tasks of the domestic banking system — attracting long-term financing of the real sector of the national economy and providing the dynamic of state economic development. In the medium-term, for domestic banks, the strategic trend of financial innovations based on information and communication technologies remains unchanged.

Keywords: innovative tools, financial resources, financial innovations, banking institutions, chronology of innovation development.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2018

УДК 336.62

*Диба Олександр Михайлович**

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуті теоретичні підґрунтя та прикладні аспекти інноваційного розвитку в умовах глобалізації. Звернуто увагу на основні положення теорій інноваційного підприємства та можливості їх застосування в умовах глобалізації. Досліджено напрями інноваційної діяльності підприємства залежно від сфери застосування інновацій. Обґрунтовано напрями інноваційної діяльності підприємства залежно від спонукальних мотивів інноватора та споживачів.

Ключові слова: глобалізація, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інновація, інноваційне підприємство.

Вступ. Парадигмальні зсуви та трансформації світогосподарських процесів в умовах сучасності мають не лише якісний, але й системний характер. Адже, наука, технологія та інновації, які є вирішальними для розвитку сучасного суспільства та визначальними для прискорення інноваційних процесів у розвинених країнах, не обмежуються лише рівнем національної економіки. Спостерігаємо поширення різноспрямованих та нелінійних тенденцій у світі.

Протягом останніх десятиліть відбуваються численні зміни, пов'язані із усіма ключовими параметрами економіки та суспільства. Це зумовило активізацію інноваційної переорієнтації суб'єктів підприємництва за рахунок освоєння нових технологій, впровадження новітніх досягнень науки і техніки. З огляду на такі тенденції розвитку відбувається якісний стрибок підприємництва, що посилює інноваційний розвиток національної економіки, підвищення рівня та якості життя населення. Незважаючи на відмінності, що характерні для країн із різним рівнем соціального та економічного розвитку, відбувається переорієнтація па-

* **Диба Олександр Михайлович** — канд. екон. наук, доцент, докторант кафедри інвестиційної діяльності, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» *dyba_m@ukr.net*